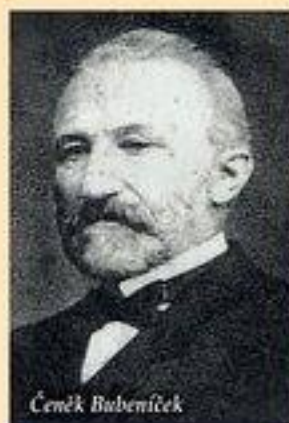

Vodní elektrárna Vydra v Čeňkové pila

Čeňkova pila

Čeněk Bubeníček

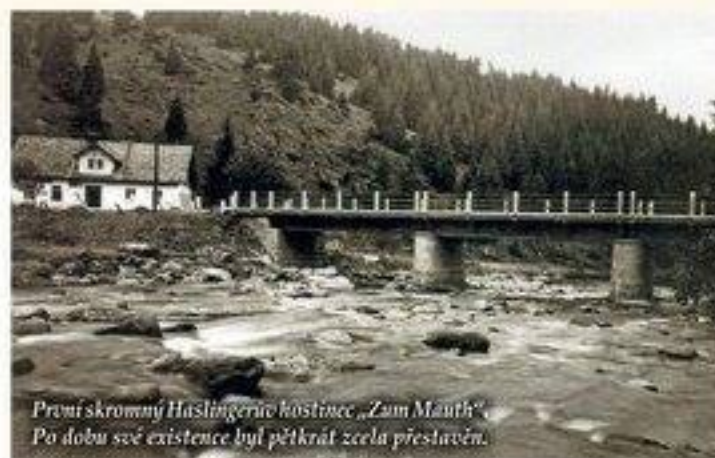
Historie Čeňkovy pily (Vinzenzsäge) a původní elektrárny v této lokalitě je spojena se jménem Čeňka Bubeníčka (1807–1888), úspěšného dřevařského podnikatele, štědrého a šlechtetného mecenáše, prvního protektora spolku Vltavan a hostitele významných osobností a umělců.

Počátek Čeňkovy pily sahá podle údajů ve vodních knihách (1717 a 1723) až do počátku 18. století, kdy v místě dnešního penzionu u dřevě-

ných vantrók stával mlýn. V té době zde ještě nebyla Čeňkova pila, ale stála zde část osady Hirschenstein (dnešní Jelenov), jejíž samoty jsou dosud roztroušeny ve stráni vysoko nad řekou. Kolem roku 1856 mlýn koupil Čeněk Bubeníček a přebudoval jej na pilu. Bubeníček byl zkušeným podnikatelem, a tak jeho podnik brzy velmi dobře prosperoval a Bubeníčkovu šumavské sídlo se stalo vyhledávaným místem umělců a významných osobností.

Spisovatel F. F. Toužimský se v roce 1898 v publikaci Šumava (edice Čechy) pochvalně zmiňuje: „Rozmířím překvapením pouťníku jest pěkný, úpravný letohrad, jenž má skromné jméno Čeňkova pila. V zahrádě kvítou až do pozdního podzimu vzácné druhy říří, a lahodí tvému oku pestré uslechlité květy, překvapujíci to vzácnost o této vysoko tak položené končině. Vydra žene zde též velkolepé zařízení pily.“ Po Bubeníčkově smrti koupilo pilu město Kašperské Hory a v roce 1892 ji pronajalo ústeckému podnikateli Ötloví, který pilu provozoval až do roku 1910, kdy vyhořela.

Řešení problému, co se zbytky pily, urychlila Mezinárodní elektrizační společnost ve Vídni, která měla velký zájem na využití vodní síly divoké Vydry k výrobě elektrické energie. Kašpersko-horští radní však nelenili a rozhodli, že postaví na soutoku Vydry s Křemelnou vlastní elektrárnu. Úřední šim byl v té době pravděpodobně ještě neškodné hříbátko, a tak během dvou let byla nejen vypracována a schválena dokumentace, ale byl také prodloužen

První skromný Haslingerovo hostinec „Zum Mauth“. Po dobu své existence byl pětkrát zcela přestavěn.

Z dob začátku pily Čeňka Bubeníčka

Před rokem 1937, když elektrárna ještě neslula

Šumava-Sušice
Partie z Klostermannovy cesty.
Haslingerova restaurace u Čeňkovy pily na Vydrě.
Foto z archivu J. F. Bubeníček

původní kamenný náhon Bubeníčkovy pily o dřevěné vantroky, byla postavena budova, osazena potřebná technologie a bylo vybudováno osmikilometrové vzdušné vedení do Kašperských Hor. V době, kdy řada obcí ve vnitrozemí neměla o elektríně ani potuchy, se na Vánoce roku 1912 rozsvítily v Kašperských Horách první žárovky, které využívaly elektrínu z malé vodní elektrárny. Čeňk Bubeníček se tak nepřímo zasloužil o vybudování malé vodní elektrárny, která je dodnes bez velké opravy v provozu a je vyhlášena národní technickou památkou s registračním číslem 4965.

Mezi dnešním náhonem malé vodní elektrárny a dalším penzionem (dříve hostincem Gasthaus zur Vinzenzsäge) a hájovnou je v současné době malá vodní nádrž. Obnovili a vodou ji napustili v roce 2012 nadšenci ve snaze obnovit vzpomínku na jediné vaziště vorů na Vydrě, které údajně bylo nejen v této nádrži, ale i v té sousední, v současné době prázdné, ale v terénu stále dobře znatelné. O vazišti vorů se zmiňuje v roce 1898 v knize Čechy – Šumava již zmiňovaný spisovatel F. F. Toužimský: „I divoká Vydra jest zde zkrácena ve dvou jímkách, jež podobají se dvěma loděnicím. Neboť na nich se vzlou vory, chystají se prány a připravují se na cestu k Vltavě a ku Praze kmemy, trámy a prkna. Odtud začíná již přívod plavby na Otavě.“

Čeněk Bubeníček byl známou pražskou osobností, a to nejen jako úspěšný obchodník se dřevem, ale i jako štědrý mecenáš a přízniv-

Stodůlky, úpravo kaple svatého Sebestiána, v pozadí Jezerní hřbet, před ním Velký Bor

Poslední majitelé Emil a Paula Löffelmannovi se po vysídlení usadili v bavorském Loiflingenu.

Most, u kterého stávala obě díla, dobře poznáte. Je na cestě z Velkého Boru ke Křemelné, zpevněné kolem mostu betonovými panely.

Od května 1945 sdílely Stodůlky osud ostatních šumavských obcí. Odsun původních obyvatel proběhl od května do dubna 1946. Mnozí z odsunutých obyvatel stačili některé věci předem tajně dopravit do Bavorska.

Do vysídlených usedlostí přicházeli postupně noví osídlenci z Bulharska, Maďarska, Slovenska i ze středních Čech. Ani se nestačili moc rozkoukat a museli odejít, protože od března 1952 byl oficiálně zřízen vojenský újezd Dobrá Voda zahrnující mimo jiné i celé veliké katastrální území Stodůlek. Území obce se stalo místem nácviků dobývání obcí i dopadovou plochou pro dělostřelecké a tankové granáty.

Bývalé osídlení dnes připomíná jen několik zplanělých keřů rybízu usilovně bojujících o přežití.

Obecní náměstí na soutoku Mlýnského potoka a Křemelny

Stodůlky, v popředí cesta na Zadní Paště, v pozadí Vysoký hřbet

Zajímavosti

■ I když byly Stodůlky vysoko nad řekou, neměly nikdy problémy s vodou. Na svahu Křemelné poblíž cesty na Dobrou Vodu v místě zvaném Troten tekla řada pramenů, jejichž voda byla dřevěnými rourami svedena do veřejně přístupných dřevěných nebo kamenných koryt, odkud si ji Stodůlčtí nosili ve vědrech nebo putnách do svých stavení.

■ Tak jako v ostatních větších obcích panoval od roku 1886 i ve Stodůlkách čilý společenský život. Pracovala tady řada spolků – veteránský, hasičský, zemědělský a pěvecký, který měl dokonce pro svoji činnost vydán statut obsahující 8 kapitol a 24 paragrafů. Obec měla i svoji dechovou kapelu.

■ Stodůlčtí uměli také pěkně slavit. Když se 17. srpna 1902 světil prapor veteránů, sešlo se na slavnosti několik desítek spolků z Hartmanic, Rejštejna, Kašperských Hor, Srní, Zejbiše, Hůrky, Zhůří, Dlouhé Vsi, Prášíl i z dalšího okolí. Samozřejmě každý spolek v uniformách nebo krojích s praporem a svoji hudbou. Na nezbytnou mši navazovaly koncerty kapel, projevy a přehlídka. Vrcholem bylo závěrečné vysvěcení praporu, který měl svoji kmotru, váženou paní Eleonoru Hable, manželku plzeňského sládky. Závěrečná hostina musela být velkolepá,

protože se vypilo 60 věder piva, tj. téměř 400 hektolitrů. Není divu, že se o slavnosti dlouho vyprávělo v celém okolí.

■ Ve statku č.p. 73 se 14. července 1876 narodil Zephyrin Zettl. I přesto, že se ve svých šesti letech odstěhoval za rodiči do Vídně, vždycky se hlásil ke svému rodišti a byl prvním německým básníkem, který svá díla psal v šumavském nářečí. Jeho básnické sbírky „Waldlerich a Woldgsangsl“ nebo „Von Vogerla wos in Himml kömma is“ považoval spisovatel Hans Watzlik za nejvýznamnější.

■ Na kraji obce pod cestou na Zadní Paště bývala kovárna (Bon Schmied) č.p. 44. Proslavil ji místní kovář Josef Zettl (1896–1962), mj. trumpetista a kapelník místní dechovky, výrobu kravských zvonců. Dokázal pro každé stádo vyrobit zvonce odlišného tónu, a tak byl vyhledávaným řemeslníkem.

■ Těžba zlata se týkala také bezprostředního okolí Stodůlek. Na vrcholu blízké hory Křemelné jsou dodnes rozsáhlé stopy po těžbě ze 14.–15. století. Intenzivní dolování probíhalo především na severním vrcholu hory, kde jsou dodnes zachována široká ústí tří bývalých šachet zvaných „sněžné jámy“. Původní hloubka dobývky se odhaduje na 30–50 m. Další stopy po dolování jsou na východních svazích hory i na blízkých Předních Paštích.

Jak se tam dostaneme

Stodůlky patří mezi nejdělejší turistické trasy a jsou dobře dostupné. Vede přes ně trasa Otavské cyklostezky z Modravy, Srní-Mechova přes Velký Bor a dále přes Malý a Velký Babylon do Sušice a dál. Pestrá je i nabídka pěších a vyznačených turistických tras z Prášíl, Srní, Rejštejna, Velkého Boru a Roviny. Poměrně velká vzdálenost od hromadné dopravy zaručuje návštěvníkům klid a dokonalé vnímání krás tohoto historicky zajímavého území.

Již hodně let uplynulo od doby, kdy sušický profesor Václav Vavřín (1879–1957), jeden z prvních šumavských značkařů, vytyčoval a značil trasy, které tehdejší turistům umožňovaly dokonalé poznání celé Šumavy. Za téměř čtyřicet let práce o prázdninách prošel tisíce kilometrů a dal vyznačování tras řád a systém, který od té doby nedoznal velkých změn a který svojí logikou a jednoduchostí patří dosud k nejužšímu v Evropě.

Od té doby prošla Šumava řadou proměn, které se podepsaly i na její prostupnosti. Největším zásahem ovlivňujícím návštěvnost bylo založení vojenského újezdu Dobrá Voda v roce 1952. Oblast vymezená silnicí ze Železné Rudy do Javorné a Vchynicko-tetovským kanálem a Otavou byla nepřístupná a projít si Křemelnu od pramenů k soutoku s Vydrou bylo jen zbožným přáním.

V šedesátých letech 20. století došlo ke krátkodobému uvolnění politického napětí, které se projevilo i do podmínek návštěvnosti dosud zapovězených území. V době, kdy se na střešních nestřílelo, bývalo organizovaným skupinám, často formálně zastřešovaným nějakým sportovním oddílem, vydáváno povolení k průchodu územím vojenského újezdu. Jak již v našich krajích bývá zvykem, chodilo se i bez povolení a často to bylo „na hraně“ s udělením masné pokuty.

Stejným způsobem bylo povolováno splouvání Křemelné od Serlova Dvora do soutoku s Vydrou. Řeka neměla v té době zejména v úseku závěrečného kaňonu v západních Čechách konkurenci, a tak vzpomínky na její splouvání patří k nejhezčím zážitkům některých vodáků.

Bohužel tento stav trval jen několik let.

Kaple svatého Sebestiána

Cesta z Paští do Stodůlek